

Supliment al revistei „Impact strategic"

COLOCVIU STRATEGIC

Nr. 6 (173) / 2020
Indexat în
CEEOL și ROAD

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I"
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ŞI SECURITATE

OPERAȚII DE *INTELLIGENCE*

Valerică PIROŞCĂ

Intelligence operations

Abstract: *The global political and security situation has a significant impact on the activities of the intelligence services. The characteristics of the current security environment are real challenges for intelligence services, in the specific actions carried out by them to achieve a clearer picture of the situation for decision makers. Intelligence operations generally considered to be actions specific to the civilian intelligence services, have gone beyond their scope and become common actions for military intelligence services and structures. Thus, in the second world conflagration of the last century and in other major regional conflicts that followed, military intelligence services and structures carried out intelligence operations, which aimed to provide intelligence support to commanders on the battlefield or gaining advantages that influence success in the military actions.*

Keywords: *intelligence operation, coverage, counterintelligence, propaganda.*

Operații de intelligence

Rezumat: *Situația politică și de securitate de la nivel global își pune semnificativ amprenta asupra activităților desfășurate de către serviciile de informații. Caracteristici ale mediului de securitate actual sunt adevărate provocări pentru serviciile de informații, în acțiunile specifice desfășurate de către acestea pentru realizarea unei imagini cât mai clare asupra situației pentru factorii de decizie. Operațiile de intelligence, considerate în general acțiuni specifice serviciilor de informații civile, au depășit sfera acestora de activitate și au devenit acțiuni comune pentru serviciile și structurile de informații militare. Astfel, în cea de a doua conflagrație mondială a secolului trecut și în alte conflicte regionale majore, care au urmat acesteia, serviciile și structurile de informații militare au desfășurat operații de intelligence care au avut ca scop realizarea sprijinului cu informații a comandanților din câmpul de luptă sau obținerea unor avantaje care să influențeze succesul în acțiunile militare.*

Cuvinte-cheie: *operație de intelligence, acoperire, contrainformații, propagandă.*

Introducere

Istoria ne indică faptul că, în planificarea și ducerea conflictelor militare, culegerea de informații a reprezentat unul din factorii decisivi, care au influențat în mod pozitiv obținerea succesului. Conceptul de „operație de *intelligence*" în sprijinul acțiunilor militare este unul de actualitate, aflat în atenția gânditorilor militari.

De regulă, atunci când în fața cititorului este adus conceptul de operație de *intelligence*, mintea acestuia va avea tendința să meargă către acțiuni secrete, planificate și desfășurate la nivel înalt. De altfel, povești cu servicii secrete, abordate în filme precum cele din seria „James Bond" sau „Jason Bourne", au avut un succes deosebit la public. Trebuie avut în vedere faptul că, în realitate, lucrurile nu stau chiar așa cum au fost prezentate în diferite cărți sau filme, al căror scop a fost obținerea unui profit.

Ce este operația de *intelligence*?

Dicționarul de termeni militari al Departamentului apărării al SUA definește operația de *intelligence* ca fiind o varietate de sarcini specifice de informații și contrainformații, care sunt îndeplinite de către structurile de informații/contrainformații, prin activități ale unui proces de *intelligence*[1]. Această operație include planificare și direcționare, culegere, pro-

[1] ***, *DOD Dictionary of Military and Associated Terms*, Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff, Washington D.C.: The Joint Staff, January 2020, p. 108.

***Valerică PIROŞCĂ** este doctorand în domeniul Științe Militare în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I" din București (e-mail: vali_pir2004@yahoo.com).*

cesare și exploatare, analiză și producție, diseminare și integrare, evaluare și *feedback*.

O abordare interesantă cu privire la acest concept este prezentată în articolul cu titlul „Operații de Intelligence – concept și structură”, unde autorii definesc operația de *intelligence* ca un proiect complex și unic, care este întreprins în viitor pentru a-și îndeplini obiectivele într-o perioadă de timp determinată și cu resursele avute la dispoziție[2].

Potrivit site-ului unuia din cele mai mari servicii de informații externe din lume, Agenția Centrală de Informații a SUA (*Central Intelligence Agency* – CIA), operațiile de *intelligence* sunt grupate în acțiuni: de influențare politică; acoperite; *foreign intelligence*; speciale în timp de război; de contrainformații; de inducere în eroare; de propagandă[3].

Operații de *intelligence* de influențare politică

Un exemplu elocvent de operație de *intelligence* de influențare politică este cea desfășurată de către serviciile de informații ale Federației Ruse pe timpul campaniei electorale desfășurate în SUA, cu prilejul alegerilor prezidențiale din 2016. Agenția de Cercetare a Internetului (*Internet Research Agency* – IRA) este o instituție rusească cu sediul la Sankt Petersburg, care, în perioada 2013-2016, a creat mii de conturi de socializare, presupuse a fi ale unor cetățeni americani, prin intermediul cărora au fost susținute grupuri politice radicale și au fost planificate sau promovate evenimente în sprijinul lui Donald Trump și împotriva lui Hillary Clinton. Articolele fabricate și dezinformarea au fost răspândite din intermediul mass-media controlate de către guvernul rus și promovate pe social media. În plus, hackerii informatici afiliați la serviciul de informații militare rus (*Главное Разведывательное Управление* – GRU) s-au infiltrat în rețelele și sistemele de informații ale Comitetului Național Democrat (*Democratic National Committee* – DNC), ale Comitetului Campaniei pentru Congresul Democrat (*Democratic Congressional Campaign Committee* – DCCC) și al oficialilor de campanie a lui H. Clinton și au difuzat public în timpul campaniei electorale dosarele furate și e-mailuri prin „*DCLeaks*”, „*Guccifer 2.0*” și „*WikiLeaks*”. În cele din urmă, mai multe persoane conectate cu Federația Rusă au luat legătura cu diverși asociați ai campaniei lui D. Trump, oferind oportunități de afaceri „*Organizației Trump*” și informații defăimătoare la adresa lui H. Clinton.

Un alt exemplu de acțiune de *intelligence* care a avut ca principal scop influențarea politică a fost operația „*Gayaneh*”, desfășurată de către serviciile de informații sovietice pe teritoriul statelor eliberate de către Armata Roșie, din Europa de Est și Centrală, înainte și până la instalarea la conducerea lor a unui regim comunist. După victoria de la Stalingrad de la începutul anului 1943, liderul sovietic, Iosif Vissarionovich Stalin, a avut o întrevedere cu șeful serviciului său de informații, Lavrenti Beria, pe parcursul căreia au pus la punct anumite detalii ale operației. În cartea „Moștenirea Kremlinului. Rolul spionajului în sistemul comunist de guvernare”, fostul general de securitate, Ion Mihai Pacepa[4], descrie cele două faze ale operației „*Gayaneh*” desfășurate pe teritoriul României[5]. Inițial au fost trimiși în țara noastră agenți recrutați de către serviciul de informații sovietic, care aveau rădăcini românești, dar care manifestau atitudini împotriva regimului de la aceea vreme. Înainte de momentul 23 august 1944, misiunea acestora a fost să se infiltreze în rândul Partidului Comunist din România și să sprijine activitatea ilegală a acestuia. După 23 august, au fost infiltrați noi agenți sovietici care au ocupat funcții de conducere în instituțiile statului nou create. Astfel, până în 1964 sunt puse bazele unui serviciu de informații (*Securitate*), capabil să exercite acțiuni de supraveghere și constrângere asupra cetățenilor români. Acest serviciu era considerat un frate mai mic al serviciului de informații de la Moscova.

Operații de *intelligence* acoperite

Operațiile de *intelligence* acoperite se caracterizează prin faptul că organizatorii acesteia încearcă să ascundă scopul operației, precum și afilierea sau relaționarea dintre participanți. Diferența dintre acoperit și clandestin este dată de faptul că prin acoperit se încearcă ascunderea identității beneficiarului, în timp ce la clandestin se încearcă acoperirea operației. Anumiți autori consideră că elementele de informații desfășoară operații acoperite, iar Forțele pentru Operații Speciale desfășoară operații clandestine.

De-a lungul istoriei au fost desfășurate foarte multe operații de *intelligence* acoperite, care au avut ca scop obținerea de informații despre potențiali adversari, încă din perioada de pace. În acest context, se poate spune că astfel de operații fac parte din

[2] Dragan Manojlović, Saša Mijalković, Božidar Banović, „Intelligence Operations: Conception and Structure”, *Vojno delo*, vol. 63, br. 4, 2011, URL: http://147.91.1.86/bitstream/handle/123456789/384/382.pdf?sequence=1&isAllowed=y, accesat la 13.02.2018.

[3] ***, „Intelligence Operations”, în *Intelligence in the War of Independence*, Historical Document, CIA, 5 September 2013, URL: https://www.cia.gov/library/publications/intelligence-history/intelligence/intellopos.html, accesat la 04.04.2020.

[4] Ion Mihai Pacepa este un fost general al serviciului de informații comunist din România, cunoscut sub denumirea de „Securitate”, care în iulie 1978, a defectat și a cerut azil politic în SUA. La 17 august 1978, Tribunalul Suprem al Republicii Socialiste România, îl condamna la moarte. Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc i-a adresat, în 16 august 2013, o scrisoare de invitație pentru a participa în România la o serie de conferițe și întâlniri cu studenți din diferite universități, însă acesta nu a dat curs invitației.

[5] Ion Mihai Pacepa, *Moștenirea Kremlinului. Rolul spionajului în sistemul comunist de guvernare*, Editura Humanitas, București, 2013.

modul de acțiune al serviciilor de informații în scopul avertizării timpurii ai liderilor politico-militari.

Foreign intelligence

Pentru „*foreign intelligence*” nu se poate spune că există un termen similar în limba română. Tradus ar însemna „informații străine”, ceea ce este lipsit de sens. *Foreign intelligence* reprezintă acele operații care au ca obiectiv obținerea de informații despre capabilitățile, intențiile și activitățile puterilor, organizațiilor sau persoanelor străine, însă nu includ și contrainformațiile, precum și despre activitățile de terorism internațional[6].

O astfel de operație a fost desfășurată înainte de izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial, când un angajat al Biroului Cifru al Ministerului apărării german, Hans-Thilo Schmidt, este recrutat de către serviciul secret francez. Anterior implicării serviciului de informații, H.T. Schmidt făcuse o vizită la ambasada franceză din Berlin, pe timpul căreia a manifestat disponibilitate la colaborare, în schimbul unor sume de bani. După abordarea acestuia de către agenții serviciului de informații francez, timp de aproape un deceniu, a fost dirijat în scopul extragerii de informații secrete, care priveau cifrul Ministerului apărării german. Mai târziu, aceste informații au avut un aport decisiv la spargerea codului folosit de către trupele germane pentru transmiterea informațiilor clasificate.

Operația specială în timp de război

Una din operațiile speciale în timp de război a fost cea desfășurată pentru eliminarea liderului organizației teroriste Al-Qaida, Osama bin Laden, considerat prim suspect pentru atentatele din 11 septembrie 2001, de la New York. În data de 2 mai 2011, liderul terorist a fost împușcat în urma unei acțiuni a serviciilor speciale americane, în localitatea Abbottabad, situată la aproximativ 100 km N-NE de Islamabad. Operația a durat aproximativ 40 de minute, iar pe timpul acesteia, în afară de Bin Laden, au mai fost uciși trei bărbați și o femeie. Printre morți s-a numărat și unul dintre fiii lui Bin Laden. Șase persoane au fost arestate, dintre care trei soții și fiii a lui Bin Laden.

Operația de eliminare a cunoscutului lider terorist a început cu luni de zile înainte și a cuprins o serie de activități de *intelligence*, care au avut ca scop identificarea locului în care se ascundea, precum și alte detalii care au venit în sprijinul echipelor care au executat acțiunea decisivă.

Operația de contrainformații

Activitățile serviciilor de *contrainformații* constau în culegerea de informații și activități desfășurate pentru protecția împotriva acțiunilor de spionaj, activităților altor servicii de informații, sabotajului, asasinatelor desfășurate de către sau în interesul guvernelor străine sau elemente ale unor organizații străine, persoane sau activități de terorism internațional[7].

În anul 1962, doi cetățeni sovietici care lucrau la Națiunile Unite, unul agent al serviciului de informații militare GRU, iar celălalt al serviciului de informații pentru securitatea statului (*Комитет Государственной Безопасности* – KGB), au contactat aproape simultan Biroul Federal de Investigații (*Federal Bureau of Investigation* – FBI) al SUA și s-au oferit să vândă secrete sovietice. FBI le-a atribuit nume de cod „*Top Hat*” și „*Fedora*” și au declanșat ample activități de contrainformații pentru ai controla pe cei doi posibili defectori[8]. Printre altele, persoanele respective au furnizat informații despre capacitățile rachetelor strategice sovietice.

Operația de dezinformare

Vitaliy Yurchenko, un înalt oficial al serviciilor de informații sovietice, a defectat în Occident la 1 august 1985. El a furnizat informații către CIA despre Edward Lee Howard, un ofițer al agenției americane care lucra pentru KGB. La 2 noiembrie 1985, la trei luni după sosirea sa în SUA, Yurchenko a redefectat. La înapoierea în Uniunea Sovietică, el nu numai că nu a fost împușcat, dar nici măcar nu a fost concediat, întorcându-se acasă ca un adevărat erou. În acest context, s-a putut concluziona că Yurchenko defectase cu misiunea de a răspândi mesaje de dezinformare.

Figura nr. 1 - Schema operației „Infektion”[9]

---

[6] ***, *DOD Dictionary of Military and Associated Terms*, Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff, Washington D.C.: The Joint Staff, January 2020, p. 87.

[7] ***, „Chapter 3 - Operations and Techniques”, în *FM 34-60: Counterintelligence*, Headquarters Department of the Army, Washington, D.C., 3 October 1995, URL: https://fas.org/irp/doddir/army/fm34-60/f34-60_3.htm, accesat la 04.04.2020.

[8] Potrivit *Counterintelligence Glossary – Terms & Definitions of Interest for CI Professionals* din iulie 2014 (p. 106), defectorul este o persoană care și-a abandonat în mod conștient loialitatea față de țara sa și care deține informații de valoare pentru o altă țară sau țări.

[9] ***, „Campaniile de manipulare ale Rusiei, între tehnica revoluționară și reinterpretarea tehnicilor KGB”, *EurActiv*, 30 martie 2020, URL: https://www.euractiv.ro/facts-not-fake/campaniile-de-manipulare-ale-rusiei-intre-tehnica-revolutionara-si-reinterpretarea-tehnicilor-kgb-18234, accesat la 04.04.2020.

Operația „*Infektion*" este numele de cod dat de către experții *Atlantic Council's Digital Forensic Research Lab* unei ample operații de *intelligence*, desfășurate de către serviciile de informații sovietice în anii '80. În această perioadă, KGB a lansat o amplă operație de „infectare" a opiniei publice prin care s-a urmărit acreditarea ideii că virusul HIV/SIDA ar fi fost dezvoltat în laboratoarele americane, pe post de armă biologică.

Această operație s-a desfășurat în cinci faze. În faza 1, care s-a desfășurat în laboratoarele KGB, a fost creată „informația" care urma să facă obiectul dezinformării. În faza a 2-a, a avut loc diseminarea informației în medii unde grupurile țintă ale dezinformării au avut acces la ea, fără mari eforturi. În faza a 3-a, s-a trecut la promovarea intensă a „informației" folosind canalele media de nivel internațional avute la dispoziție. Această etapă s-a desfășurat până în momentul în care „informația" respectivă a devenit subiect tratat de către agențiile de mass-media internațională (faza a 4-a). În ultima fază a operației de dezinformare, s-au urmărit rezultatele produse de „informație".

Propaganda

Una din regiunile importante, unde F. Rusă și-a concentrat acțiunile de propagandă în scopul sporirii influenței sale în această zonă, este cea a Balcanilor. Potrivit unui articol al jurnalistului Robert Manea, influența rusească în Balcani a crescut semnificativ în ultimii ani[10]. Serviciile de informații ale F. Ruse sunt prezente în zonă și își desfășoară activitatea în diferite moduri. Moscova își folosește elementele de „*soft power*" și încearcă să fie persuasivă și atractivă prin evidențierea legăturilor culturale și religioase ale F. Ruse cu regiunea. În acest sens, este sprijinită activitatea jurnaliștilor și platformelor media din regiune, favorabile Moscovei, sperând să răspândească narativa pro-rusă și pe cea anti-occidentală în limbile locale. De asemenea, este oferit conținut gratuit prin agențiile de știri rusești, precum Sputnik, făcând astfel ca narativele favorabile F. Ruse să circule în media din Balcani.

Potrivit unui articol publicat pe site-ul EurActiv, „campaniile de manipulare și dezinformare ale Rusiei pot fi privite în două feluri: fie ca tehnică revoluționară de remodelare a ordinii mondiale, ori ca o reinterpretare a tehnicilor folosite de KGB în timpul Războiului Rece… Calea de mijloc este însă cea mai potrivită pentru a descrie operațiunile duse de regimul lui Putin la aproape 30 de ani de la sfârșitul Războiului Rece. Prin combinarea măsurilor active ale Uniunii Sovietice cu avansul tehnologic din ultimele decenii, Rusia a reușit să implementeze un model efectiv din mai multe puncte de vedere"[11].

Operația de *intelligence* în sprijinul acțiunilor militare

Pe lângă operațiile de *intelligence*, prezentate anterior, care, de regulă, sunt specifice serviciilor de informații civile, se poate adăuga operația de *intelligence* desfășurată în sprijinul acțiunilor militare. În abordarea americană, acest tip de operație de *intelligence* reprezintă „...sarcini îndeplinite de către unitățile de informații militare și de către soldați pentru obținerea informațiilor, care să răspundă cererilor de informații validate. Operațiile de intelligence culeg informații despre activitățile și resursele amenințării sau informații referitoare la mediul operațional"[12].

Dacă privim ce s-a întâmplat în operațiile militare recente din Irak și Afganistan, se poate spune că definiția prezentată mai sus are anumite lipsuri. Atât în operația „*Iraqi Freedom*", cât și în operația „*Enduring Freedom*", pe timpul planificării și ducerii acțiunilor militare de către forțele armate americane și cele de Coaliție, întreaga comunitate de informații americană a fost implicată în culegerea de date și informații și elaborarea unor produse de informații, în sprijinul acțiunilor militare. Pe timpul planificării și desfășurării celor două operații militare, la nivelul Comunității naționale de informații americane, Agenția de Informații a Apărării (*Defence Intelligence Agency* – DIA) și-a asumat rolul de coordonator activităților de *intelligence* desfășurate în sprijinul acțiunilor militare.

Apreciez că operația de *intelligence* în sprijinul acțiunilor militare este planificată de către structuri militare de informații și executată cu sprijinul altor structuri militare sau civile. Ea are ca scop obținerea de date și informații, care răspund cererilor prioritare de informații ale comandantului structurii militare în sprijinul căreia este desfășurată respectiva operație de *intelligence*.

Una din cele mai cunoscute operații de *intelligence* este cea desfășurată de către serviciile de informații militare și civile ale Aliaților, pe timpul celei de-a doua conflagrații mondiale, pentru spargerea codului folosit de către sistemul criptografic „*Enigma*"[13]. Această mașină dispunea de un sistem de criptare, care, potrivit unor specialiști ai vremii, ar fi fost indestructibil. Operația de spargere a codului folo-

[10] Robert Manea, „Propaganda rusă în Balcani – cum încearcă Moscova să își sporească influența în această regiune", *MediaStandard*, 19 februarie 2019, URL: https://mediastandard.ro/propaganda-rusa-in-balcani-cum-incearca-moscova-sa-isi-sporeasca-influenta-in-aceasta-regiune, accesat la 13.03.2020.

[11] ***, „Campaniile de manipulare ale Rusiei, între tehnica revoluționară și reinterpretarea tehnicilor KGB", *EurActiv*, 30 martie 2020.

[12] ***, *FM 2-0: Intelligence Operations*, Headquarters Department of the Army, Washington, D.C., 15 April 2014, p. 1-1, URL: https://www.bits.de/NRANEU/others/amd-us-archive/fm2-0%2814%29.pdf, accesat la 04.04.2020.

[13] „*Enigma*" este numele dat de către germani sistemului criptografic utilizat de către armata germană.

sit de către sistemele germane „*Enigma*” a constat în interceptarea transmisiilor radio germane și muncă de decodificare[14]. Este remarcată aici cooperarea franco-poloneză.

În Polonia, sarcina descifrării codului folosit de sistemul criptografic german a revenit structurii de contrainformații radio, care se afla în structura serviciilor speciale militare din cadrul Direcției a II-a a Marelui Stat Major al Armatei poloneze[15]. Descoperirile realizate de către specialiștii polonezi în decodificare, ulterior combinate cu informațiile obținute de către serviciul de informații francez de la un trădător din cadrul Ministerului apărării german, au dus la spargerea codului. Folosind rezultatele obținute în cooperarea franco-poloneză, serviciile americane și britanice vor reuși să spargă codurile, considerate mult mai solide, folosite de sistemele „*Enigma*” ale Forțelor navale germane.

Concluzii

Din exemplele prezentate, se poate observa că în special statele, prin intermediul serviciilor de informații, desfășoară o gamă largă de operații de *intelligence*, care au ca scop obținerea de date și informații, manipularea liderilor politici ai unor state potențial adverse, dezinformarea opiniei publice dintr-o anumită zonă sau stat în care se manifestă ostilitate față de statul care inițiază astfel de operație, promovarea unei imagini favorabile, precum și sprijinul acțiunilor militare.

Operațiile de *intelligence* desfășurate în sprijinul acțiunilor militare presupun crearea unei imagini cât mai complete a câmpului de luptă pentru comandanți și personalul subordonat, implicați în planificarea și conducerea acțiunilor militare. De asemenea, acest tip de operații pot urmări obținerea unor avantaje majore în câmpul de luptă, care influențează în mod pozitiv îndeplinirea obiectivelor propuse și obținerea succesului.

[14] Sebag-Montefiore Hugh, *Enigma: The Battle for the Code*, Cassell Military Paperbacks, London, 2004.
[15] Bogusław Kubisz, „Polonezii: primii învingători ai „Enigmei””, *Historia*, f.a. URL: https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/polonezii-primii-invingatorii-ai-enigmei, accesat la 15.05.2020.

Bibliografie:

1. ANDREWS, Evan, „5 Famous WWII Covert Operations”, *History Stories*, 29 August 2018.
2. BOARU, Gheorghe (coord.), *Studiu privind dezvoltarea capacităţilor de culegere, prelucrare şi diseminare a informaţiilor militare pentru asigurarea sprijinului decizional în domeniul politico-militar*, Editura Universităţii Naţionale de Apărare „Carol I”, Bucureşti, 2011.
3. HUGH, Sebag-Montefiore, *Enigma: The Battle for the Code*, Cassell Military Paperbacks, London, 2004.
4. KUBISZ, Bogusław, *„Polonezii: primii învingători ai „Enigmei””, Historia, f.a.*
5. LINDE, W.E., „Five Military Intelligence Successes that Changed the Course of War (Revisited)”, *Fog and Friction*, 8 June 2018.
6. MANEA, Robert, „Propaganda rusă în Balcani – cum încearcă Moscova să își sporească influența în această regiune”, *MediaStandard*, 19 februarie 2019.
7. MANOJLOVIĆ, Dragan; Saša MIJALKOVIĆ, Božidar BANOVIĆ, „Intelligence Operations: Conception and Structure”, *Vojno delo*, vol. 63, br. 4, 2011.
8. PACEPA, Ion Mihai, *Moștenirea Kremlinului. Rolul spionajului în sistemul comunist de guvernare*, Editura Humanitas, București, 2013.
9. REAGAN, Mark L. (ed.), *Counterintelligence Glossary – Terms & Definitions of Interest for CI Professionals*, 1 July 2014, URL: https://www.hsdl.org/?view&did=699056.
10. ***, „Campaniile de manipulare ale Rusiei, între tehnica revoluționară și reinterpretarea tehnicilor KGB”, *Eur Activ*, 30 martie 2020.
11. ***, „Chapter 3 - Operations and Techniques*”*, în *FM 34-60: Counterintelligence*, Headquarters Department of the Army, Washington, D.C., 3 October 1995.
12. ***, *Counterterrorist Operations*, GlobalSecurity, URL: https://www.globalsecurity.org/intell/ops/counter-terrorist.htm.
13. ***, *DOD Dictionary of Military and Associated Terms*, Office of the Chairman of the Joint Chiefs of Staff, Washington D.C.: The Joint Staff, January 2020.
14. ***, *FM 2-0: Intelligence*, Headquarters Department of the Army, Washington, D.C., March 2010.
15. ***, *FM 2-0: Intelligence Operations*, Headquarters Department of the Army, Washington, D.C., 15 April 2014.
16. ***, „Intelligence Operations”, în *Intelligence in the War of Independence*, Historical Document, CIA, 5 September 2013.
17. ***, *Osama bin Laden*, Wikipedia, URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Osama_bin_Laden.
18. ***, *Russian interference in the 2016 United States elections*, URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Russian_interference_in_the_2016_United_States_elections.

Colocviu strategic
Redactor: CS II dr. Cristian BĂHNĂREANU
Pagină web: https://cssas.unap.ro/ro/cs.htm
e-ISSN 1842-8096, 913/2020

Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate
Adresă: șos. Panduri, nr. 68-72, sector 5, București
Telefon: 021.319.56.49, Fax: 021.319.57.80
E-mail: cssas@unap.ro, Website: https://cssas.unap.ro